

2 feb 1900 Uitvoering van het *Stabat mater dolorosa*, de *Rey van burchtsaeten* en het *Vijftiende-eeuwsch bruyloftslid* in de Remonstrantsche Kerk te Haarlem door het Haarlemsch a Cappella Koor onder leiding van E.F. Bruynsteen met medewerking van Aaltje Noordewier-Reddingius, Cato Loman, Jos. Tijssen en Gerard Zalsman. Het *Bruyloftslid* wordt gedirigeerd door Diepenbrock. Het programma bestaat voorts uit werken van Sweelinck, Mozart, Palestrina en Vittoria.

Haarlemsch Dagblad (Philip Loots), 3 februari 1900:

De vijftiende uitvoering van “Haarlemsch à Cappellakoor”, die Vrijdagavond in de Remonstrantsche kerk plaats had, was voor een goed, zoo niet voor het grootste deel gewijd aan toonwerken van Alphons Diepenbrock. [...] Naar den aard en de diepte mijner indrukken te werk gaande zou ik het eerst willen spreken over 't laatste nummer van het programma, het *Vijftiende-eeuwsch bruyloftslid*, dat ons door het genoemde kwartet – en dat wel onder de persoonlijke leiding van den componist Diepenbrock – in al zijn frissche oprechtheid, in al zijn vroolijke kracht en innige teerheid, maar ook in heel zijn meesterlijke, rijk-polyphone bewerking werd vertolkt. Hier was ook – dacht mij – het timbre der vier stemmen in volkomen harmonie met het karakter der geestige, kristal-heldere compositie. Dit laatste nu scheen mij bij de andere werken waarin het kwartet betrokken was niet in die mate het geval. Zoo klonk mij b.v. in de muzikaal heerlijk gevoelde strophe: “Door deze liefde treurt” uit de *Rey van burchtsaeten* de stem van den heer Tijssen veel te fors en te helder om den roerenden klaagtoon der tortelduif te idealiseeren. Maar afgezien van dergelijke onvolkomenheden – waarvan trouwens geen menschenwerk is vrij te houden – werd door het kwartet, en niet het minst in de betreffende gedeelten van het *Stabat mater*, voortreffelijk gezongen. Men beseftte bij het aanhooren met hoe zorgvolle liefde de vier kunstenaars zich in het werk van onzen beminnelijken en hoogbegaafden landgenoot hadden verdiept.

De Kroniek (J.C.H.[= Hol]), 11 februari 1900:

Het Haarlemsch a capella-koor heeft verleden Vrijdag een uitvoering gegeven in het Remonstrantsch kerkgebouw. Er is dien avond niet heel zuiver gezongen en weinig mooie klank ontwikkeld, zoodat dit concert op zichzelf onbesproken zou kunnen blijven, ware het niet dat het vocaal kwartet van mevrouw Noordewier zijn medewerking verleende. Mevr. N. heeft mej. Loman en de heeren Tijssen en Zalsman tot partners en voor hen geldt natuurlijk bovenvermeld minder gunstig oordeel niet. — Waar Mevr. N. zich doet hooren kan men er meestal op rekenen eenige composities van Alph. Diepenbrock te zullen genieten; ook ditmaal waren drie zijner werken op het programma: *Stabat mater dolorosa*, de *Rey van burchtsaeten* uit de *Gijsbrecht* en het *Vijftiende-eeuwsch bruyloftslid*. Doch wat onverdeeld genieten betreft, kon alleen het laatste in aanmerking komen, omdat daarin het koor niet medewerkte. Behalve dat de krachten voor deze moeilijke werken te zwak waren, kreeg ik den indruk dat de voorbereiding zeer onvoldoende is geweest. Dit openbaarde zich onder andere in een geheel verloren gaan der dynamische nuancen. Voor een klein koor dat niet over een krachtig forte beschikt, is het van het grootste gewicht dat de piano's en pianissimo's streng worden in acht genomen en aan werken van Diepenbrock, die terecht het mystieke met pianissimo of *ppp* vereenzelvigt, en vaak hierin korte aanzwellingen naar forte en terstond weer diminuendo voorschrijft, ontnemt een egale mezzo-forte-uitvoering veel van hun wezenlijk karakter. Zoo ging ook in de *Rey van burchtsaeten* (die bijna geheel *p*, *pp* en *ppp* is gehouden,

waarop dan de korte crescendo's naar *f* des te krachtiger uit moeten komen) de werking van het fortissimo op het hoogtepunt (“*Dit is het krachtigste ciment Dat harten bindt als muren breken Tot puin in 't end*”) en van het pianissimo (*Waar Aemstel blijft*) waarmee de Rey eindigt, geheel verloren. — Men denke echter niet dat het zoo gemakkelijk is een koor of orkest een mooi pianissimo te doen voortbrengen; er is niets dat grooter en aanhoudender oplettendheid van den directeur eischt, dan aller feu-sacré gestadig in te toomen; een enkele kan hier alles bederven. [...] Ten slotte komt het kwartet van Mevr. Noordewier een woord van dank toe, dat het een stukje muzikaal onrecht (de *Gijsbrecht-reyen* zijn in Amsterdam nog steeds onuitgevoerd) heeft trachten op te heffen, en ook het Haarlemsch a capella-koor kan men erkentelijk zijn voor de goede bedoeling, doch niet zonder een zachte vermaning om een volgend maal conscientieuser te werk te gaan.

6 dec 1900 Uitvoering van de *Rey van edelingen* en de *Rey van burchtsaeten* door de afd. Leiden van de Maatschappij tot bevordering der Toonkunst onder leiding van Daniël de Lange met medewerking van Marie van Rosendael (sopraan), Julia Culp (alt), Jacq. van Kempen (tenor) en Joh. Oostveen (bas). Het programma bestaat overigens uit de *Graner Messe* van Liszt.

Nieuwe Rotterdamsche Courant ([W.N.F. Sibmacher Zijnen]), 7 december 1900:

Een paar jaar geleden zijn door de Haarlemsche afdeling de *Rey van Amsterdamsche maegden*, de *Rey van clarissen* en de *Rey van edelingen* gezongen, thans de *Rey van edelingen* (vierstemmig gemengd koor en orkest) en de *Rey van burchtsaeten* (vierstemmig gemengd koor a cappella). Evenmin als te Haarlem heeft de uitvoering dezer hóoge eischen stellende koorwerken nu te Leiden aan onze verwachting beantwoord. Evenals daar is deze fijn geweeftde kunst ietwat grof behandeld. Het Leidsche koor zingt zeker intelligenter en beschaafder dan het Haarlemsche toen gedaan heeft, maar we zouden ons tot den heer Dan. de Lange willen richten met de vraag of hij voor die *Rey van edelingen* wel veel voelt, er wel veel sympathie voor heeft, wat toch wel noodig zou zijn om ook het koor te vervullen van gloed voor de schoonheid van dit werk. Dit was inderdaad een te koele, we zeiden haast te slappe, directie, te weinig blijk gevend van door-dringen, van in-leven. En de *Rey van burchtsaeten* “Waar werd oprechter trouw” a cappella – 'n gevaarlijke, door dit koor zeker gretig aanvaarde taak – zou ongetwijfeld inniger hebben geroerd, als met zuiverder nuanceering ware gezongen, zou harmonischer indruk gelaten hebben, als... een ander solo-quartet voor dit concert ware uitgenoodigd. — Voor de *Rey van Diepenbrock* en voor de *Graner Messe* had men de hulp moeten vragen van onze meest ervaren, onze beste zangeressen en zangers, en niet mogen volstaan met de min of meer geslaagde pogingen van vier zeker goed willende beginners, wier brevet “van het Conservatorium te Amsterdam” niet bij machte bleek om reeds dezen last met succes te dragen.

Leidsch Dagblad (d.G. [=B.J. de Goey]), 7 december 1900:

Na de mis werden twee der koren, welke Diepenbrock bij de reien uit Vondel's *Gysbrecht van Aemstel* heeft gecomponeerd, ten gehoor gebracht. Vooral de tweede reizang maakte grooten indruk, ofschoon geen bijzonder pakkende melodieën, die men. na afloop nog in het hoofd houdt, een der beide koren kenmerkten. Ze zijn echter oorspronkelijk, van groot uitdruktingsvermogen en van rijke kleur. [...] De solisten waren, zeker niet uit rijkdom, betrokken uit leerlingen van het Amsterdamsche Conservatorium. Dat zij tegen hun taak waren opgewassen, kan niet worden gezegd; evenmin

dat zij als quartet een goed geheel vormden. Hun couplet vormde in het a-cappella-koor een wanklank, terwijl zij in de mis niet de kracht bezaten zich voldoende tegenover koor en orkest te handhaven. De uitzondering was de alt-zangeres mej. Culp, die een prachtig, diep altgeluid bezit, maar er wel wat te veel mede op den voorgrond wilde treden.

10 nov 1904 Uitvoering van de *Rey van burchtsaeten* en *Den uil* door het Zalsman-Kwartet in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht tijdens een concert van de Utrechtsche Muziekvereniging. Voorts worden uitgevoerd koorwerken van Bortniansky, Loots en Schumann; Julius en Engelbert Röntgen spelen cellosonates van Corelli en Beethoven.

Utrechtsch Nieuwsblad (E.C. [= Emile Coenders]), 12 november 1904:

Zelfs voor de musici was het een interessante avond, alleen reeds door de uitvoering van een werk van Diepenbrock *Rey der burchtsaeten* uit Vondel's *Gijsbrecht*, waarmede het concert geopend werd, op een wijze die evenzeer eerbied af moet dwingen voor het kunstige weefsel der compositie, als voor het technische achtevé waarmede het kwartet dit overmoeilijke werk ten gehore bracht. Ik vermoed dat het publiek echter nog meer zal genoten hebben van de drie zangnummers, die nog voor de pauze volgden: *Du Hirte Israëls* van Bortniansky, dat bijzonder mooi gezongen werd, *Wiegenlied* van Loots en het Vlaamsche volkslied *Den uil* van Diepenbrock, want Diepenbrock's kunst stelt aan den toehoorder hogere eischen, dan waaraan door een publiek van leeken, vooral bij een eerste aanhooren, kan voldaan worden.

13 sept 1906 Bij de uitgever S.L. van Looy te Amsterdam verschijnen in druk *Vier Vierstemmige Lieder* waarin *Den uil* (RC 56), *Vijftiende-eeuwsch bruyloftlied* (RC 10), *Oud paaschlied uit Twente* (RC 57) en *Rey van burchtsaeten* (RC 28) zijn samen gebracht.

Algemeen Handelsblad (S.Z. [= W.N.F. Sibmacher Zijnen]), 4 december 1906:

In de eerste plaats worde vermeld de breede, royaal gedrukte, typografisch keurig uitgevoerde bundel *Vierstemmige Lieder* van Alphons Diepenbrock, door den heer S.L. van Looy uitgegeven. Een bundel, die vier liederen bevat, voor sopraan, alt, tenor en bas gecomponeerd. Een er van, de *Rey van burchtsaeten*, is een overdruk uit de *Gijsbrecht*-muziek, die bij Bohn te Haarlem het licht zag. Doch men zal deze *Rey* "Waar werd oprechter trouw", die misschien reeds in wijder kring bekend en bewonderd is geworden dan de drie andere zangen, gaarne met deze bijeen zien.

Het Nieuws van den Dag (Daniël de Lange), januari 1907:

Onze gevierde Nederlandsche componist Diepenbrock heeft bij den uitgever S.L. van Looy te Amsterdam vier vierstemmige liederen doen verschijnen. Telkens wanneer van dezen componist iets verschijnt, mag men zich verheugen, want hij behoort tot degenen, die iets eigens te zeggen hebben. Deze liederen zijn, volgens aanduidingen in de partituur, uit verschillende tijdvakken. *Den uil* en *Oud paaschlied uit Twente* zijn van het jaar 1903, *Vijftiende-eeuwsch bruyloftlied* is uit het jaar 1884, en *Rey van burchtsaeten* is uit het jaar 1892. Dit laatste werk is reeds van vroeger bekend, het werd reeds

uitgevoerd en is vroeger verschenen in de pracht-uitgave van Vondel's *Gysbreght van Aemstel*, bij de Erven Bohn, te Haarlem. Ook zonder aanduiding van den tijd van ontstaan, zou men geneigd zijn geweest, voor ieder der vier koorliederen een eigen geboortejaar vast te stellen. [...] Over de *Rey van burchtsaeten*, uit Vondel's *Gijsbreght van Aemstel*, behoeft niet in 't bijzonder te worden gesproken, wijl men dezen zang als bij de muzikale beoefenaren bekend mag aanzien. — Het kleed waarin S.L. van Looy deze liederen gestoken heeft is bijzonder aantrekkelijk.

De Tijd (Philip Loots), 2 januari 1907:

Alphons Diepenbrock heeft onlangs de gelukkige gedachte gehad in druk te doen verschijnen *Vier Vierstemmige Lieder* voor Sopraan, Alt, Tenor en Bas, welke uitgave een verheuging zal zijn voor alle goede Nederlandsche a-cappella-koren en voor allen, wien onze vaderlandsche kunst ter harte gaat. — Elk der vier nummers afzonderlijk zou een uitvoerige bespreking behoeven, om er de beteekenis eenigermate van te doen beseffen. Evenwel moet ik trachten de mij voor deze korte aankondigingen gestelde perken zoo weinig mogelijk te buiten te gaan. [...] — No. 4. Het slot van den bundel vormt de onvolprezen *Rey van burchtsaeten* uit Vondel's *Gijsbyecht van Aemstel*, die hier dus voor de tweede maal (zoover ik weet) in druk verschijnt. Ik zal niet beproeven mijn bewondering voor deze machtige uiting van Diepenbrock's genie in woorden te kleeden. De zinrijke, aangrijpend schoone verklanking der eerste drie verzen: “Waer werd oprechter trouw/ Dan tusschen man en vrouw/ Ter wereld ooit gevonden?”/ zou alleen reeds het onderwerp van een breedvoerige beschouwing kunnen uitmaken. Maar wie zou met zoo'n droge uiteenzetting gebaat zijn?... Hoort dien aanhef der sopranen en alten met haar simpel oprecht, trouwhartig tertsen-motief; dat sympathiek overnemen ervan door tenoren en bassen... en dan – bij het tweede vers – dat innig samensmelten van mannen- en vrouwenstemmen, tegelijk met den heerlijk vollen uitbloei der harmonie! Hoort straks de vier solo-stemmen, waar zij in hartbrekende klachten uitdrukking geven aan het treuren en jammeren van “tortelduif, gescheurd van haar beminden tortel”... De indruk, die dit alles op een ontvankelijk gemoed maakt kan toch met geen woorden worden benaderd! — Zag ik dan boven – uit practisch oogpunt – de hoogste waarde van dezen onschatbaren bundel in het *Vijftiende-eeuwsch bruyloftlied*, als zuivere kunstuiting beschouwd staat de “Vondel-Reij” m.i. verre boven al het overige uit. Maar... waar zijn de Nederlandsche koren, die dit fonkelend kunstjuweel tot het geestelijk eigendom van het Nederlandsche volk zullen maken?...

Nieuwe Rotterdamsche Courant ([Willem Landré]), 16 januari 1907:

Voor alle a capella koren, die het tot een zekere hoogte gebracht hebben, moet deze bundel een welkome gave zijn, want hij bergt een schat van diepgevoelde en door meesterlijke bewerking hoogst boeiende muziek. Bijzondere aandacht vestigen wij op het *Vijftiende-eeuwsch bruyloftlied* met de fijn gevormde en prachtig doorgevoerde melodie; op de Paaschhymne gebouwd op 'n motief der Paaschsequenz *Victimae Paschali*, en op de *Rey van burchtsaeten* “Waar werd oprechter trouw”. Met zoo vaste hand zijn melodieën neergeschreven, met zoo groot meesterschap de stemmen gevoerd en van overlading heeft de hoog begaafde componist deze koren geheel weten vrij te houden.

De Amsterdammer (Ant. Averkamp), januari 1907:

Een kostbare gave heeft ons geschonken Alphons Diepenbrock in zijn vier Lieder voor gemengde stemmen. [...] Het laatste nummer uit den bundel is de *Rey van burchtsaeten* uit Vondel's *Gijsbrecht van Aemstel*. Naar mijn gevoelen is dit de schoonste muzikale reproductie die ik ken van Vondel's

misschien schoonste Reij. De muziek schijnt uit de woorden gegroeid en heeft men eenmaal die muziek in het hoofd, en bij mij is dat reeds zeer lang het geval, dan kan men zich den tekst ter nauwernood meer voorstellen zonder daarbij aan de muziek te denken. — Het eenige wat aanleiding zou kunnen geven tot een meningsverschil met den componist is de herhaling van eenige woorden (zij jammert op de dorre rank) uit de voor solostemmen gezette zesde strophe. — Ik herhaal mijne woorden van den aanvang: het is een kostbare gave die Diepenbrock ons heeft geschonken – en die een zoo voornaam uiterlijk heeft als waarop de inhoud recht heeft.

Weekblad voor Muziek (H.N. [= Hugo Nolthenius]), 17 augustus 1907:

Aan Den uil, Vijftiende-eeuwsch bruyloftlied en Oud paaschlied uit Twente is de *Rey van burchtsaeten* uit Vondel's *Gysbrecht van Aemstel* – vroeger bij Bohn te Haarlem uitgegeven – toegevoegd. — Men behoeft deze liederen maar even ingezien te hebben om een sterk verlangen in zich ontwaakt te voelen naar uitvoeringen ervan. Kwartetten die zich alleen met dit doel vormen, zouden zich voorzeker voor alle moeite ruimschoots beloond vinden. “Alle moeite”, immers ze zijn moeilijk, deze liederen; maar ze zijn niet opzettelijk zoo gemaakt, ze zijn het door de dadelijk meer samengestelde conceptie van dezen diep denkenden en voelenden componist geworden, het is dus hun eigenste natuur om niet gemakkelijk te zijn, wat – juist als natuurlijk – nog nooit onoverkomelijk is gebleken. Als een koor het zich eens tot taak stelde een dezer quartetten uit te voeren, ja het eigenaardige individueele zou verloren gaan, maar de moeilijkheid die zoo'n koor zich hierdoor schiep, zou, werd ze overwonnen, toch tot een veel schooner resultaat voeren dan het zingen van die monstrueuze gewrochten (zeg liever gedrochten) die door meer of minder bevoegden op bestelling geleverd worden om bij wedstrijd te dienen. De geoefendheid der zangers ware hiermee althans uitstekend te toetsen en niet minder hunne muzikaliteit zoowel als die hunner leiders. Welke wedstrijden uitschrijvende vereeniging neemt de proef eens om een dezer liederen als verplicht koor op te geven. Het *Carmen saeculare* van denzelfden componist heeft voor zoo'n koor ook dienst gedaan, het is er zelfs voor gecomponeerd; dit is van deze liederen niet te zeggen, maar het kan nooit tot hun nadeel strekken dat ze het niet zijn. Voor een wezenlijk muzikale jury zou 't een uitkomst zijn, naar de ettelijk herhaalde voordracht van iets wezenlijk goeds en moois, naar een stuk vrije kunst te kunnen luisteren.

Gregoriusblad (W.P.H. Jansen), januari 1907:

Muziek gelijk deze valt eigenlijk buiten het kader der besprekingen in ons Blad. Maar aangezien er, wanneer ons dergelijke muziek ter bespreking werd toegezonden, wel eens meer van den regel werd afgeweken, wil de Redactie ook dit maal een uitzondering maken, te meer wijl een van de nummers (no 3) als Paaschlied in de kerk zou kunnen gebruikt worden na H. Mis of Lof, en wijl de componist is Alphons Diepenbrock. — Evenals alles wat deze toondichter ons te zeggen heeft, een cachet van voornaamheid draagt, zoo ook deze bundel. — Dat is werkelijk pracht-muziek, ofschoon niet iedereen bij een eerste auditie het intens-schoone er van zal begrijpen en in zich opnemen. Bovendien stelt de Componist aan de zangers hooge, zeer hooge eischen, vooral in no. 2 en 4, eischen, waaraan niet vele a-capella-koren zullen kunnen voldoen. Maar ook no. 1 en 3 zijn verre van gemakkelijk. De teksten van de twee eerste nummers zijn van oude liederen en moeten beoordeeld worden naar den geest van den tijd, waaruit zij stammen. In onze dagen zou men, zonder aanstoot te geven, zulke teksten niet meer kunnen schrijven. [...] Van het laatste nummer kan ik alleen zeggen, dat het ver boven mijn lof verheven is. Ik waag mij niet aan een appreciatie, maar ik geloof niet dat een modern orkest, met al zijn schier onuitputtelijke rijkdom, in staat is de liefdeklanken van deze 4 menschelijke stemmen zelfs in de verte nabij te komen. Wat een kunstenaar is deze toondichter!

Het Jaarboekje van Jos. Alb. Alberdingk Thijm (C. van Erven Dorens), jrg. 56 (1906):

Van Dr. Alph. Diepenbrock verscheen onlangs een viertal vierstemmige liederen voor sopraan, alt, tenoor en bas. Als grootmachtige in het rijk der tonen staat hij weer voor ons, de rijkbevoorrechte, gevend van de weelde, die er in hem bloeit, troostend en verreinend met zijne nimmer falende expressie van al wat er heftig en geweldig, of zacht en teeder beweegt in het menscheijk gemoed, van den hoogsten vreugdejubel tot het onbegrensde wee. Hoog blijft hij altoos en voornaam, niet alleen als hij zingt van den verzezen Christus en de gezaligden, verklaart met het eeuwige licht der Godheid, of van menschenliefde en de oprechte trouw van 't paar, hand aan hand verknocht, maar ook als hij een wijle afdaalt van de verhevenheid zijner bovenaardsche aanschouwing, om met luchtiger gebaar het speeltuig te heffen van de scherts en het wereldsche festijn. Wel is deze kunst onze liefde waard.

Die Musik (Paul Mittmann), januari 1908:

Alphons Diepenbrock: *Vier vierstemmige Lieder en voor Sopraan, Alt, Tenoor en Bas*. Verlag: S.L. van Looy, Amsterdam. — Diese vier Gesangsquartette, die uns in erster Linie ihrer kontrapunktischen Arbeit wegen interessieren, tragen vom ersten bis zum letzten Takte die Charakteristica des niederländischen Stils an der Stirn geschrieben. Wenn wir die hier aufgebotene, fast virtuose satztechnische Arbeit und den seltsamen Zuschnitt der Partitur recht verstellen wollen, so müssen wir uns vergegenwärtigen, dass die moderne niederländische a cappella-Musik zur Urahnin die Kunst des Diskantierens, d.h. das improvisierte kontrapunktische Umspielen irgendeiner Stimme durch die Sänger, hat, die nach und nach erst von den Theoretikern in strenge Regeln über die Verwendung verschiedener Intervalle und Zusammenklänge festgehalten und zur Grundlage für den nationalen niederländischen Stil gemacht worden sind. Bis auf wenige homophone Akkordfolgen herrscht darum auch hier ein so überreiches, bewegtes Leben in den vier Stimmen, dass ihr melodischer und kontrapunktischer Wert wohl nur von einem virtuos eingesungenen Soloquartett zur erschöpfenden Darstellung gelangen kann. Geschieht dies aber, dann werden diese *vierstemmige Lieder* von einem ungemein intimen Klangreiz sein, der lebhaft an die Wirkung altenglischer Madrigale erinnern dürfte. Empfehlenswert wäre es gewesen, dem niederländischen Texte auch eine deutsche Übersetzung unterzulegen, da die Gesänge zweifellos auch in deutschen Landen lebhaftes Interesse erwecken würden.

19 okt 1907 Eerste uitvoering van *Recueillement* door Gerard Zalsman en Marie Zalsman-Landré (piano) tijdens een concert van het Zalsman-Kwartet in de Concertzaal De Kroon te Haarlem. Het kwartet zingt voorts o.a. de *Rey van burchtsaeten* en *Den uil*. Elisabeth Diepenbrock en Eveline Jas wonen het concert bij.

Bloemendaalsch Weekblad (Mr. P. Tideman), 20 oktober 1907:

Maar sympathieker is ons nog Zalsman's pogen om den man, die ook op vocaal gebied wellicht reeds spoedig algemeen zal worden erkend als den artistieken en tevens diepzinnigen Nederlandschen componist bij uitnemendheid Alphons Diepenbrock, meer bekend te maken. Voor Diepenbrock is de muziek de eenig denkbare vorm waarin menschen tot menschen kunnen spreken over wat hun heilig is; verzen als uit de *Rey der Edelingen* van Vondel, geven hem geen aanleiding tot eene muzikale paraphrase of toelichting noch tot eene fantasie, maar het heilige zelf dat Vondel bezielde toen hij den woordvorm schiep, naar diepte, kracht en nuance beperkt door het vermogen van menscheijke stem (maar hoe schoon toch), bezielt naar

aanleiding van Vondel's verzen, Diepenbrock opnieuw en anders, muzikaal, dieper, krachtiger, fijner genuanceerd van vorm, wordt zijne compositie geschapen, evenals het vers, – dit als het ware in zich opnemend en het omsmeltend – eene openbaring van het onzichtbare eeuwige leven, dat onder en in het zichtbare als drijvende kracht leeft. — Sommige menschen kunnen zich de heiligheid der muziek in dezen zin niet denken, zonder tevens te denken aan zekere “gewijde” onderwerpen. Zij mogen zich eens herinneren, dat de heiligheid van Rembrandt's schilderijen ook niet afhankelijk is van het gewijde van zijn onderwerp, maar leeft in zijne weergave van het heilige licht, al schijnt dit licht op een gewoon stuk vleesch of op een gordijn. — Diepenbrock die geen monnik is, kent ook de heiligheid der zuivere onnoozelheid van gewone menschen en dieren, die van hunne schijnbare trivialiteit, getuige zijne compositie van het Vlaamsch liedeken *Den uil*, met welks levendige guitige vertolking het kwartet echten bijval oogstte. Wanneer zullen wij allen eens begrijpen, dat heiligheid niet noodzakelijk verbonden is aan een uitgestreken gezicht, dat er heilige humor en heilige vroolijkheid bestaat, die wel *grenzen aan* het onheilige, maar het daarom nog niet, neen juist daarom het nog niet zijn. — De compositie van *Receuillement*, het “Entends, ma chère, entends la douce nuit qui marche” van Beaudelaire, den vader der moderne Fransche dichters, snijdend van melancolie, deed ons weer een andere zijde van Diepenbrock's werk kennen. — Wij hopen dat Zalsman ons met Diepenbrock niet met rust laat; wat moest ons de borst zwellen te weten dat hij in ons midden leeft.

25 jun 1912 In de verslagen over de voorstelling van Vondels *Gysbreght van Aemstel* met de toneelmuziek van Diepenbrock, tijdens het Nederlands Muziekfeest op 25 juni 1912 komen regelmatig de *Reyen* ter sprake:

Algemeen Handelsblad (S.Z. [= W.N.F. Sibmacher Zijnen]), 27 juni 1912:

Wij wisten van *Gysbreght*-muziek van Zweers, en van *Gysbreght*-muziek van Diepenbrock, maar uitsluitend in de Concertzaal had eerstgenoemde, volledig, laatstgenoemde, fragmentarisch, geklonken: nimmer voor of tusschen een Vondelvertooning. — Was 't niet op het Nederlandsch Muziekfeest van 1902, dat Zweers' Voorspelen en Reien zijn uitgevoerd! Ook in de Naardensche kerk, niet waar, en in de muziekzaal van menige grootere stad. Zeldzamer waagde men zich aan Diepenbrock's *Reizangen*; nog wèl herinner ik mij de uitvoering dezer compositie, van drie der vier zangen ten minste, te Haarlem in '98: het was de eerste maal, dat zijn *Gysbreght*-liederen gezongen werden, wat den dirigent Robert tot eer is na te houden, al bleek zijn streven niet volkomen bekroond, en toen reeds de indruk gewekt dat die Reien 't allerbest aan een klein koor van buitengewoon begaafde zangeressen en zangers, met een uitmuntend orkest, zouden zijn toevertrouwd. Welke indruk werd bevestigd, toen wij te Leiden onder D.de Lange, de tweede en de vierde zang, te Rotterdam onder G.Rijken de eerste en de tweede gehoord hadden. — Nadien vernam men van dit Diepenbrock-werk niets meer, tot het nù, in volledigheid en schittering van klank tot ons kwam, schitterender en grooter ook dan wij tevoren ons droomden, èn in het milieu waarvoor het geschreven werd, – waaruit het ontstond. — Op de vraag, of nu dan voor het eerst zooveel muziek bij een *Gysbreght*-opvoering is ten gehooore gebracht, past het antwoord: ja. Maar wie meende, dat de lofzang van d'ouden Simeon, door Gozewijn en de nonnen in de kapel aangeheven, altijd de eenige zingzang is geweest – wat de herinnering aan de opvoeringen der laatste jaren ons leerde – die zou dwalen. Want de *Rei der Klarissen*, om deze dadelijk te noemen, werd al gezongen bij de eerste opvoering van 1638: de melodie is bewaard en zij 't niet in de oorspronkelijke zetting, voor een ieder te vinden in het Ned. Volksliederenboek (van het Nut). Doch ook van de andere *Reien* is het waarschijnlijk, dat zij gezongen werden: historisch onderzoek kwam tot de slotsom dat wat aangaande drie van de vijf (Simeon's lofzang meegerekend) zeker is, ook aangenomen mag worden voor de twee andere. — [...] In

den nieuwen Stadsschouwburg is men aan het “zeggen” gebleven, al hadden dan twee toonkunstenaars tot het in muziek zetten der Reien gedreven zich gevoeld. Men kent de prachtige uitgaaf van het treurspel (door Bohn te Haarlem bezorgd in 1893), den foliant waar L. Simons de inleiding voor schreef en die door Derkinderen en Berlage werd versierd: die bood ons tegelijk de instrumentale en zangmuziek van Zweers, voor klavier gezet, doch ook de vier koorliederen van den toen nog op den achtergrond toevenden componist Diepenbrock, op wiens Reien de uitgevers door Zweers waren opmerksaam gemaakt. — Deze partituur der *Reien*, een der eersten van Diepenbrock, is later afzonderlijk uitgegeven; en hij heeft er, aldoor zoekend en partijtorekkend van de ondervinding der schaarsche uitvoeringen in de concertzalen, telkens weer in gewijzigd; hetgeen uit een vergelijken van wat wij gisteravond hoorden, in de *Rey der Klarissen* en in die der *Edelingen*, 't meest wellicht in den eersten Triomfzang, duidelijk werd. — Tegen de nadering van dezen feestelijke avond evenwel heeft hij meer gedaan. Grooter vertelde ik, is zijn partituur geworden: verrijkt met een instrumentaal Voorspel, met een “melodrama” aan het eind, en met een instrumentatie van het lied der nonnen en vader Gozewijn. Zoo is zijn *Gysbreght*-muziek volledig geworden, en toch beknopter dan de, in verhouding tot de tooneelmatige vertooning, veel te uitvoerige van Bernard Zweers, die daardoor zijn eigen weg naar den schouwburg heeft bezwaard. Heeft Diepenbrock voor zich dien weg ook niet bemoeilijkt? In zoover wel, dat zijn *Gysbreght*-muziek verlangt – waar ik al op doelde – de samenwerking van een eersterangskoor met een eersterangsorkest. — Maar heeft men die eenmaal ter beschikking – wie zou dan nog twijfelen of muziek bij een Vondel-avond, als dien wij beleefden passend is? Vragen de *Reien* zelf er niet om? In wezen, in maat en klank verschillend? De een helder en blijd, blijd in den toon der verlossing, die met de vreugde om “het feest van Gods geboorte” samensmelt; de tweede minder juichend, eer weemoedig, vooral geloovig, sterk-geloovig, en teeder. Dan de derde, die der klaagtonen, het vreeslijke, gruwbaar komende doende voorgevoelen; zang ook van moederlijk mededoogen, vol bittere droefenis. Ten laatste, na de Amsterdamsche Maegden, de Edelingen, en de Klarissen, de Burchtsaeten, die de echtelijke liefde bezingen en hare voortreffelijkheid. In al die zangen, ongelijk bedoeld wel is waar, hoort men taalmuziek en een uitstorting van het gemoed welke de gevoeligheid der zangkunst en de schildering van het instrumentaal penseel zoo wèl verdragen, wanneer voor Vondel een kunstenaar zich plaatst, die de macht en smijdigheid van diens taal, de klaarheid van zijn beelden, de vroomheid van zijn innerlijk voelt en haar in muziek kunstvol om te zetten weet. — Dit verstond Diepenbrock te doen! Hij heeft *Gysbreght* in een lijst van edele muziek ons getoond.